

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. VI. De Hæreticis, Schismaticis, & Apostatis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

contrarium non detur fortius aliquod argumentum probans rem datam esse animo simoniaci.

T I T. VI.

De Hæreticis, Schismaticis, & Apostatis.

1. **I**Nter delicta quæ speciali modo Deum principaliter offendunt, numerantur quoque quæ præsentī hac rubrica concluduntur, de quibus singulis extant in 5. Decretalium distinctæ rubricæ.

2. Hæresis est voluntarius error intellectus, quem quis pertinaciter habet contra aliquam veritatem fidei Catholicæ, quam suscepit, seu professus est. Qui enim eandem fidem nunquam professus est, non dicitur propriè hæreticus, sed paganus, seu infidelis, aut Judæus. Quod præsertim intellige si neque fidem humanam unquam habuit in Christum. Talem errorem proprium hæresis contrahit non solum qui positivè dissentit articulo, quem cognoscit esse articulum fidei Catholicæ, sed etiam qui positivè dubitat de aliquo articulo, quem scit esse ab Ecclesia definitum, seu propositum judicans non esse certam illius veritatem: certitudo enim omnium articulorum fidei est de fide; unde qui talem certitudinem non admittit,

positive dubitando de veritate, hæreticus seu infidelis dicendus est, ex textu expresso in *cap. dubius 1. de hæretic.*

3. Schisma est divisio, per quam quis ab unitate Ecclesiæ se dividit, in quantum ea est Corpus mysticum constans ex universis fidelibus, & Romano Pontifice tamquam Capite, prout ex *S. I. hom. 2. 2. quest. 39. art. 1.* communiter explicant Doctores. Differt schisma ab hæresi in hoc, quod hæresis opponatur fidei directè, ejus veritatem negando; schisma autem directè repugnet charitati, scindendo unionem Ecclesiæ, quæ in charitate consistit. Hinc omnis hæreticus est eo ipso etiam schismaticus, utpote per erronea dogmata ab Ecclesia separatus; sed non convertitur, quia non omnis schismaticus est eo ipso hæreticus, ut notat *Glos. in c. inter hæresim 26. 24. q. 3. v. & schisma*: quia non eo ipso, quod quis separat se ab unione, seu obedientia Ecclesiæ, sectatur errorem contra fidem, saltem initio separationis ipsius, quamvis postea nullum schisma non aliquam sibi confingat hæresim, ut rectè ab Ecclesia recessisse videatur, ut dicitur in textu citati *c. inter hæresim.*

4. Apostasia in genere est quidam temerarius recessus à statu, quem quis professus fuerat, ac dividi solet in tres species. Alia enim est apostasia à statu fidei, ut si quis in totum recedat à fide Christiana, & fiat Judæus sive genti-

genti-

gentilis, cuius generis apostasia vocatur ab Host. *apostasia perfidia*. Alia est apostasia à statu obedientiæ, per quam quis temerarie se subtrahit ab obedientia sui Superioris, & vocatur *apostasia inobediencia*. Alia est apostasia à statu Religionis, quæ contingit quando Religiosus absque licentia temerè recedit ab Ordine Religioso, & vocatur *apostasia irregularitatis*. Ad idem genus reducitur apostasia à Clericatu, quàm committeret ille, qui in Sacris constitutus abjiceret insignia status Clericalis, animo vivendi laicaliter.

5. Singula hæc gravissima crimina pluribus gravibus pœnis per sacros Canones puniuntur. Primò enim in hæresim lapsi incidunt ipso facto in excommunicationem majorem latæ sententiæ, ut constat ex *c. excommunicamus 13. de heret.* ubi eadem pœna extenditur etiam ad receptatores, defensores, & fautores eorundem, aliisque pluribus juribus.

6. Secundò puniuntur hæretici pœna irregularitatis, seu inhabilitatis ad beneficia Ecclesiastica, & Officia publica, ut sumitur ex *c. 2. §. hæretici eod. in 6.* Idq; procedit etiam si, postquàm errorè deprehenderit, ad unitatè fidei Catholicæ, abjurata hæresi, revertantur: nam etiã tunc adempta illis est omnis spes promotionis, & pro magno beneficio reputare debent, si mediante dispensatione permittantur in Ordine, quem

quem prius fortasse susceperant, stabilitate perpetua permanere, juxta textum in *c. saluberrimum* 21. 1. q. 7. Hæc eadem pœna irregularitatis lata pro hæreticis, extenditur quoque ad credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filios usque ad secundam generationem, ut in *cit. c. quicumque* 2. §. *hæretici de hæret. in 6.* Quæ extensio ad filios, declarata postea fuit à Bonif. VIII. in *cap. statutum* 15. *cod. tit. & lib.* ita ut complectatur dumtaxat primum & secundum gradum per paternam lineam; per maternam autem, solum primum comprehendat: idque intelligendum sit de filiis, & nepotibus hæreticorum, & aliorum hujusmodi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur: non autem illorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesiæ unitati, & pro culpa hujusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse: quam ipsi, vel jam perfecerunt, vel humiliter prosecutioni ejus in sistunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem.

7. Tertiò puniuntur hæretici, eorumque fautores si intra annum satisfacere contempserint, infamia juris ipso facto, *c. Excommunicamus* 13. §. *Credentes. de hæret. c. Infames.* 16. 6. q. 1. l. *Manicheos* 4. *novel. Credentes, & auth. Gazaf.* *C. de hæret.* Inde enim fit, repelli ipsos quoque ipso jure ab omnibus honoribus & dignita-

gnita-

gnitatibus, & excludi ab omni actu legitimo, ut particulariter declaratur in *cit. c. Excommunicamus §. credentes.*

8. Ut autem corporalis saltem poena corripiat quem spiritualis non corrigit disciplina, ut sumitur ex *c. Vergentis 10. eod.* ideo per Sacros Canones statutum est ut si in hæresi manifestè deprehensi Clerici sint vel Religiosi, totius Ecclesiastici Ordinis prærogativa nudati, & sic omni officio & beneficio spoliati Ecclesiastico, sæcularis relinquuntur arbitrio potestatis, animadversione debita puniendi: nisi continuo post deprehensionem erroris, ad fidei Catholicæ veritatem spontè recurrere, & errorem suum publicè consenserint abjurare, & satisfactionem congruam exhibere. Laici quoque, nisi (prout dictum est) abjurata hæresi, & satisfactione exhibita, confestim ad fidem confugerint orthodoxam, sæcularis Judicis arbitrio relinquuntur, debitam recepturi pro qualitate facinoris ultionem. Sumuntur hæc ex textu expresso in *c. Ad abolendam 9. eod.*

9. Sed & bona damnatorum ipsis eorumque filiis ipso jure adempta esse intelliguntur, atque confiscata; vel si Clerici fuerint applicanda Ecclesiis à quibus stipendia receperunt, *cit. cap. Vergentis, & cap. Cum secundum 19. eod. in 6.* junctis iis quæ traduntur ab *Abb. in cap. Excommunicamus. 13. eod.* Nec hujusmodi severa-

ritatis censuram orthodoxorum exheredatio
aliorum, quasi cujusdam miserationis prætex-
ta debet ullatenus impedire: tum quia secun-
dum legitimas sanctiones etiam Reis læsæ Ma-
jestatis puniuntur capite, bona confiscantur eo-
rum, filii suis vita solummodo ex misericor-
dia conservata; longè autem gravius est ita æ-
ternam, quam temporalem lædere Majestatem:
tum præterea, quia in multis casibus, etiam se-
cundum Divinum judicium, filii pro patribus
temporaliter puniuntur, & juxta Canonicas
sanctiones quandoque fertur ultio non solum
in authores scelerum, sed etiam in progeniem
damnatorum, ut dicitur in textu ejusdem *cap.*
Vergentis.

10. Hoc juris adeo procedit, ut etiam si hæ-
retico ipso vivente super bonorum ipsius con-
fiscatione nihil fuerit (interveniente ipsius mor-
te) per sententiam declaratum ad eam nihilo-
minus post mortem ejusdem procedatur, ex *c.*
Accusatus 8. §. pen. eod. in 6.

11. In hac tamen rerum jactura, bonis do-
talibus parcitur uxorum Catholicarum: quam-
vis enim per quandam juris subtilitatem, du-
rante matrimonio, visa fuerint illa transi-
se in patrimonium mariti; attamen proprie
& naturaliter sub uxoris dominio permanse-
runt, ut habetur in textu expresso. *l. In rebus*
30. Cod. de jure dotium, & l. Quamvis 75. ff. eod.
ideo-

ideoque sub generali sententia per quam publicantur bona mariti propter hæresim damnati, bona dotalia uxoris cæteroquin innocentis atque Catholicæ non intelliguntur comprehensa, ut decrevit Innoc. IV. citatus à Bonif. VIII. in *c. Decrevit 14. de hæret. in 6.* ubi insuper declaratur, hanc dotis indemnitate procedere, nisi fortè mulieres ipsæ cum viris matrimonia contraxissent, quos hæreticos tunc sciebant.

12. Tanta autem est sceleris hujus immanitas ut etiam hæreticorum cadavera poena prosequatur: carere enim debent Ecclesiastica sepultura, ita ut si quis ipsos, imo & credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scienter tradere præsumpserit Ecclesiasticæ sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam, excommunicationis sententiæ subjaceat. Nec absolutionis beneficium mereatur, nisi propriis manibus publice extumulet, & projiciat hujusmodi corpora damnatorum. Et locus ille perpetua careat sepultura. Sumuntur hæc ex *c. 2. §. 1. de hæret. in 6.*

13. Una tamen via suppetit in hæresim lapsis evadendi hanc justam Sacrorum Canonum disciplinam, si videlicet errore deprehenso statim reincorporari curent Ecclesiæ unitati, quod tunc ab ipsis factum censetur, quando ad mandatum Ecclesiæ poenitentiam acceptaverint, eamque vel jam perfecerint aut prosecu-

doni ejus insistant, vel saltem parati fuerint ad recipiendam eandem, juxta textum in c. Statutum 15. eod. in 6.

14. Sed & hæc via iis intercluditur, qui post abjuratam hæresim recidisse, in quo casu dicuntur relapsi, eorumque pœna est, ut sæculari judicio sine ulla penitus audientia relinquuntur, ex cap. Ad abolendam 9. §. Illos quoque. de heret. quæquam eisdem, si postmodum pœniteant, & pœnitentiæ signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sint (humiliter perita) Sacramenta Pœnitentiæ, ac Eucharistiæ deneganda, juxta textum in c. super eo 4. eod. in 6.

15. Hæc relapsorum pœna iis principaliter competit, qui in hæresim relabuntur postquam semel confessi, aut plenè ac legitimè de hæresi convicti in judicio, eam abjuraverunt. Sed quid, si quis iterum in hæresim incidat, de qua prius extitit tantummodo suspectus, & propter eam suspicionem coactus fuit eam abjurare: numquid in eo casu puniendus erit pœna relapsorum? Distinguendum videtur: vel enim ea suspicio, propter quam coactus olim fuit abjurare, fuit gravis & vehemens; vel tantummodo levis & modica. Si gravis aut vehemens; censetur relapsus, ex c. Accusatus. 8. §. 1. de heret. in 6. & relapsorum pœna punietur cit. c. Ad abolendam. §. Qui vero inventi. At si tantum

Y

fue-

fuerit levis & modica, quamvis ex hoc sit gravius puniendus quod est abjuramentum deprehendatur lapsus, quam si nunquam abjurasset; attamen puniri non debet poena relapsorum, ex *cit. c. Accusatus. §. Si autem levis.*

16. Plura quoque alia in odium hæresis decreta sunt, tum quoad aliquas particulares poenas, de quibus inter reliqua videri potest *Clem. 1. de hæret.* tum quoad impediendum ne hujus criminis contagio serpat, inter quæ est prohibitio facta laicis in *cap. 2. §. Inhibemus. eod. in 6. imo & Clericis in cap. Cum quibus 36. in fine, & ibi Gloss. v. certamen. 2. 4. q. 3.* disputandi cum hæretico de fide, ne fallacia ejus argumenta incautos decipiant, quæ prohibitio utrum & quam exceptionem habeat videri potest apud Theologos; tum demum quoad iudicium & processum contra hæreticos instituendum, circa quæ statuta sunt aliqua specialia præter ordinarias Juris regulas. Inter ea illud est, ut contra ipsos admittantur etiam Testes aliis jure inhabiles ad testimonium ferendum, ut habetur in *cap. In fidei 5. c. Accusatus. 8. §. Licet vero. de hæret. in 6.* quinimo ut omnibus præcepta sit illorum denunciatio, de qua videri potest *Suar. de fide disp. 20. sect. 4.* Item ut in negotio Inquisitionis hæreticæ pravitate procedi possit simpliciter & de plano, & absque advocatorum ac iudiciorum strepitu, & figura,

11, c. ult. de hæret. in 6. & ut non sint publican-
da nomina testium & accusatorum, si ex publi-
catione eorum timeatur grave periculum eo-
rundem propter potentiam inquisiti. Videri
potest Farinac. in tract. de hæresi.

17. Quod attinet ad pœnas schismaticorum,
similes illæ sunt hæreticorum pœnis. Prima
est excommunicatio latæ sententiæ reservata
Summo Pontifici, ut sumitur ex Bulla Cœna,
& ex cap. Quoniam 14. in fine de Off. Ordin. Al-
tera pœna est inhabilitas ad beneficia & digni-
tates Ecclesiasticas, præsertim ad Episcopalem,
etiam post schismatis abjuramentum, ex cap.
Quia diligentia. 5. de elect. Quod si schismati-
cus aliquis per has pœnas non resipuerit, ab o-
mni ministerio Ecclesiastico deponetur, adhi-
bito, si necesse fuerit, brachio sæculari ad ejus
insolentiam repellendam ut sumitur ex cit. cap.
Quoniam 5. fin. de off. Ord. cum omnium etiam
bonorum confiscatione, ex c. un. de schism. in 6.

18. Alia demum pœna est ut Ordinationes à
Schismaticis factæ, & ab Ordinatis ab eis, sint
irritæ, ex cap. 1. de schism. quod intellige quo-
ad executionem & usum, quia cæteroquin E-
piscopus schismaticus verè & validè quamvis
illicite perficit ea quæ de jure Divino sunt pro-
pria Ordinis: unde Confirmatus aut Ordinatus
ab ipso characterem recipit supposito quod
servetur materia & forma Ecclesiæ, quamvis

non executionem & usum, ut sumitur ex S. Th. 2. 2. q. 39. art. 3. Secus accidit circa potestatem Jurisdictionis, quam neque licitè neque validè Schismaticus exercere potest: unde in eod. c. 1. de schism. adjicitur ut qui dignitates Ecclesiasticas seu beneficia per schismaticos acceperint, careant impetratis. Alienationes quoque, quæ per eosdem schismaticos, seu per laicos factæ sunt de rebus Ecclesiasticis, omni careant firmitate, & ad Ecclesias sine omni onere revertantur. Si quis autem contrariè præsumpserit, excommunicationi se noverit subjacere. Demum ibidem adjicitur ut illi qui spontè juramentum de tenendo schismate præstiterunt, à Sacris Ordinibus & dignitatibus sint suspensi.

19. Apostatæ demum etiam puniuntur tum pœna infamiae, tum excommunicationis, tum aliis pœnis juxta diversitatem Apostasie, de quibus videri potest Host. in Summa tit. de Apostatis §. Qualiter puniantur, & Panor. in c. 1. de Apostatis. Vide etiam Const. Urb. VIII. Sacra Congregatio, editam die 21. Sept. 1624.

T I T. VII.

De Sortilegis, Maledicis, & Sacrilegis.

1. Crimina quoque hoc titulo comprehensa numerantur inter ea, quæ ex genere suo prius